

Yttrande över promemorian Möjlighet för universitet och högskolor att ställa krav på lämplighet som särskild behörighet för antagning till lärarutbildning (U2020/03981/UH)

I promemorian föreslås att universitet och högskolor får meddela föreskrifter som innebär att det för särskild behörighet till förskolläro- och grundläro- och ämnesläro- utbildning ställs krav på att sökanden är lämplig för utbildningsprogrammet.

Malmö universitet (Mau) avvisar förslaget mot bakgrund av följande skäl.

Mau anser att det är motsägelsefullt att före utbildningen låta en bedömning av förmågor, som är tänkta att utvecklas under utbildningens gång, ligga till grund för antagning. Vi vill istället framhålla en kunskapssyn som bygger på att en student under utbildningens gång får möjlighet att utveckla och successivt fördjupa de kunskaper och förmågor som krävs för att klara utbildningen och därmed den framtida yrkesverksamheten.

I Universitets och högskolerådets (UHR) rapport 2018:8 *"Utvärdering av försöksverksamheten med lämplighetsbedömning av sökande till lärarutbildning"* skriver man att "Den behörighetsgivande funktionen av lämplighetsbedömningen har till funktion att sälla bort olämpliga sökanden. Målsättningen är att behörighetsgränsen, det vill säga den nedre gränsen för att bli godkänd, ska vara på en sådan nivå att det ska handla om oförmågor som inte är "utbildningsbara"/utvecklingsbara inom ramen för lärarutbildningen." Mau vill i likhet med UHR framhålla att det är en grannliga och resurskrävande uppgift att ta fram och genomföra rättssäkra och likvärdiga processer för lämplighetsbedömning som särskild behörighet till utbildning.

I nämnda rapport, som på ett gediget sätt genomlyser frågan, kommer UHR fram till att man inte i nuläget kan rekommendera ett införande av lämplighetsbedömning. Som skäl pekar man bl a på problem med att säkerställa att bedömningarna sker rättssäkert och påtalar en risk för att vissa

Postadress

Malmö universitet
Fakulteten för lärande och samhälle
205 06 Malmö

Besöksadress

Malmö universitet
Nordenskiöldsgatan 10

Telefon

040-665 70 00

E-post

anders.olsson@mau.se

Webb

www.mau.se

grupper kan missgynnas. Mau befarar utifrån sitt uppdrag med breddad rekrytering att exempelvis sökande från studieovana hem och sökande med utländsk bakgrund liksom sökande med funktionsnedsättningar riskerar att missgynnas.

Promemorian refererar till Lärarutbildningskonventets skrivelse *Så stärker vi svensk lärarutbildning* som överlämnades till regeringen den 1 oktober 2019. Citatet ”att lämplighetsprov kan fungera motivationshöjande och därmed bidra till ökad retention inom lärarutbildningarna” är dock missvisande då det är taget ur sitt sammanhang. Konventet uttryckte snarare en skepsis mot lämplighetsprov som en väg framåt eftersom försöksverksamheten med lämplighetsprov inte visade entydigt positiva effekter på genomströmning eller antal avhopp och ifrågasatte ”om en sådan relativ kostsam insats är det mest effektiva.”

Både promemorians konsekvensbeskrivning och UHR:s rapport konstaterar att ett genomförande av lämplighetsbedömning är förenat med höga kostnader. Eftersom förslaget innebär att lämplighetsbedömningen ska finansieras genom omprioriteringar inom ramen för respektive högskolas anslag för utbildning på grund- och avancerad nivå befarar Mau att de redan begränsade resurser som finns för undervisning inom lärarutbildning kommer att urholkas ytterligare. En lämplighetsbedömning är även resurskrävande rent personellt, och erfarna lärarutbildare skulle behöva frigöras ifrån andra viktiga uppdrag såsom undervisning och forskning för att kunna delta i en omfattande bedömningsprocess.

Om lämplighetsprov införs är det högst sannolikt att lärosäten kommer att göra olika lämplighetsbedömningar av samma individ vilket skulle innebära att en sökande som anses vara behörig vid ett lärosäte anses obehörig vid ett annat. Denna problematik finns redan idag vid bedömning av särskild behörighet rörande ämneskunskaper för kompletterande pedagogisk utbildning (KPU). Den samordning mellan lärosätena som promemorian hyser förhoppningar om har visat sig vara svår att realisera.

Enligt förslaget ska krav på lämplighet avse den sökandes förmåga att tillgodogöra sig sådana utbildningsmoment som har direkt anknytning till den kommande yrkesutövningen som lärare, dvs. det pedagogiska arbetet i förskola och skola. Mau vill framhålla att detta prövas under utbildningen i kurser inom verksamhetsförlagd utbildning (vfu). I stället för att föra in en rättsosäker prövning av den sökandes lämplighet före utbildningen anser Mau att det är att föredra att en bedömning görs i en vfu-kurs tidigt i utbildningen och utifrån mål kopplade till högskoleförordningen och därmed för lämpligheten för yrket. På så sätt prövas studentens lämplighet i en

autentisk situation, och studenten får möjlighet att själv reflektera över sitt utbildnings- och yrkesval med lärare från både högskola och skola/förskola.

I utbildningsplanerna för lärarutbildningarna vid Mau finns följande formulering som ger oss möjlighet att hantera oförmågor som inte är ”utbildningsbara”/utvecklingsbara inom ramen för utbildningen: ”I de fall tveksamhet uppstår om en students möjlighet att med godkänt resultat fullfölja den påbörjade utbildningen eller om dennes lämplighet för yrket, ska snarast genom vägledande samtal med berörd lärare och institutionsledning prövas om studenten ska avrådas att fortsätta utbildningen.”

Mau ställer sig vidare frågande till att studenter inom yrkeslärarutbildning och KPU inte skulle omfattas av förslaget. Krav på tidigare ämnes- eller yrkeskunskaper innebär inte att sökande till dessa utbildningar har bättre förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningsmoment med direkt koppling till yrkesutövningen än de sökande till de lärarutbildningar som omfattas av förslaget. Argumentet att dessa personer är äldre och har arbetat och därmed anses ha utforskat sitt intresse för ämnet och sin motivation att studera till lärare är svagt. Att införa lämplighetsbedömningar för vissa utbildningar men inte andra skulle innebära att sökande till olika lärarutbildningar inte behandlas likvärdigt.

Mau anser således att det är olämpligt att högskolor får meddela föreskrifter som innebär att det för särskild behörighet ställs krav på att den sökande är lämplig för utbildningen eftersom det inte går att säkerställa att bedömningarna sker rättssäkert. Vi vill framhålla att det finns goda möjligheter att pröva students förmågor tidigt i utbildningen i autentiska situationer.

Beslut i detta ärende har uppdrag av Rektor fattats av Anders Linde Laursen, dekan på Fakulteten för lärande och samhälle efter föredragning av Anders Olsson, utbildningschef på samma fakultet. Ärendet har beretts av fakultetens strategigrupp.

Anders Linde Laursen

Anders Olsson